

Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie maj 2007–kwiecień 2008

W stosunku do lat ubiegłych teren objęty badaniami oraz metodyka pozostały bez zmian (Meissner et al. 2000). Podczas kontroli styczniowej policzono mewy przebywające na wybrzeżu Zatoki Gdańskiej i na dużych, komunalnych składowiskach śmieci w Gdańsku-Szadółkach, w Łęczycach koło

Tabela 1. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od maja do sierpnia 2007

Table 1. Numbers of waterfowl on the Bay of Gdańsk during May–August 2007. (1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	12.–14.05.07	15.–18.06.07	15.–17.07.07	16.–19.08.07
<i>Cygnus olor</i>	885	665	875	760
<i>Cygnus cygnus</i>	1			
<i>Anser albifrons</i>		2		
<i>Anser anser</i>	94	2		
<i>Branta canadensis</i>	1			
<i>Alopochen aegyptiaca</i>	1			
<i>Tadorna tadorna</i>	123	31	14	5
<i>Anas penelope</i>	5	2		81
<i>Anas strepera</i>	4			26
<i>Anas crecca</i>		36	3	52
<i>Anas platyrhynchos</i>	153	271	136	553
<i>Anas querquedula</i>	2			95
<i>Anas clypeata</i>	14	2		100
<i>Aythya ferina</i>	34			22
<i>Aythya fuligula</i>	167	91	88	251
<i>Aythya marila</i>	27			1
<i>Somateria mollissima</i>	4	34	4	8
<i>Clangula hyemalis</i>	69			
<i>Melanitta nigra</i>	2			
<i>Melanitta fusca</i>	2			1
<i>Bucephala clangula</i>	18	51	24	494
<i>Mergus serrator</i>	1			
<i>Mergus merganser</i>	17	356	60	111
<i>Gavia arctica</i>	2			1
<i>Tachybaptus ruficollis</i>			1	5
<i>Podiceps nigricollis</i>				5
<i>Podiceps cristatus</i>	91	89	202	2601
<i>Podiceps grisegena</i>				1
<i>Podiceps auritus</i>	1		1	
<i>Phalacrocorax carbo</i>	1803	4698	3126	5588
<i>Fulica atra</i>	53	26	12	3963
Razem (2)	3574	6356	4546	14724

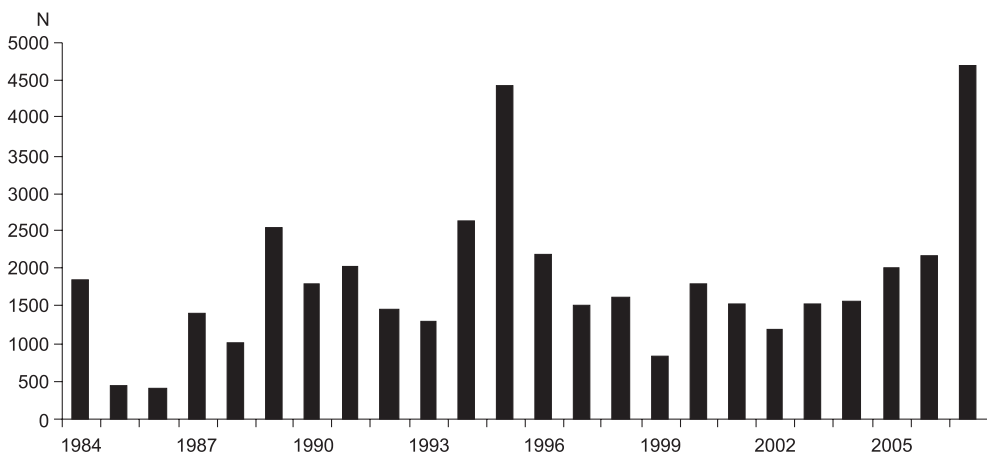
Gdyni i w Swarzewie. Notowano też czaple siwe *Ardea cinerea*, ponieważ gatunek ten w ostatnich latach zaczął liczniej zimować nad Zatoką Gdańską.

Latem, podobnie jak w poprzednim sezonie najliczniejszymi gatunkami były kormoran *Phalacrocorax carbo*, łabędź niemy *Cygnus olor* i krzyżówka *Anas platyrhynchos* (tab. 1). W lipcu wyjątkowo licznie pojawił się nurogęś *Mergus merganser*. Około 3/4 zaobserwowanych ptaków tego gatunku przebywało na odcinku wybrzeża między Rozewiem i Kuźnicą.

Zima 2007/2008 należała do wyjątkowo łagodnych. Średnie temperatury miesięczne dla miesięcy zimowych wynosiły: grudzień +1,8°C, styczeń +1,3°C, luty +3,2°C (www.tutiempo.net dla stacji pomiarowej Gdańsk-Rębiechowo). Dłuższy niż 3 dni okres występowania ujemnych średnich dziennych temperatur miał miejsce w ostatniej dekadzie grudnia i pierwszej dekadzie stycznia. Zlodzenie pojawiło się tylko podczas kontroli w styczniu i objęło swoim zasięgiem jezioro Ptasi Raj, brzegi Martwej Wisły i przekopu Wisły, oraz najpłytszą część Zatoki Puckiej między klifem koło Oślonina a Władysławowem. Wolne od lodu pozostawało ujście rzeki Płutnicy koło Pucka. Wzdłuż Półwyspu Helskiego od Władysławowa do Kuźnicy zamarznięty był przybrzeżny pas o szerokości 100–300 m.

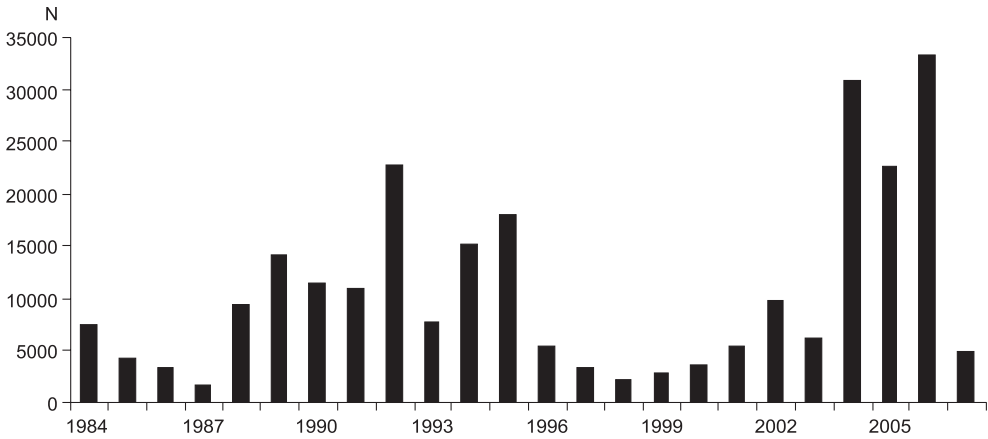
Jesienią odnotowano najwyższe od roku 1995 liczebności perkoza dwuczubego *Podiceps cristatus* (rys. 1). Natomiast liczba łysek *Fulica atra* była 6–8 razy niższa niż w poprzednich 3 sezonach (rys. 2). W przypadku obu tych gatunków można zauważyć wyraźne fluktuacje liczebności na przestrzeni ostatnich 25 lat. Zimą liczebność kormoranów była najwyższa w historii badań prowadzonych od jesieni 1984 roku (rys. 3). Bardzo licznie na badanym akwenie zimowały też czernica *Aythya fuligula*, ogorzałka *A. marila* i bielaczek *M. albellus* (tab. 2). Łagodny przebieg zimy był prawdopodobnie przyczyną przebywania gatunków sporadycznie obserwowanych zimą, jak krakwa *A. strepera* i perkoz rogaty *P. auritus*. Z rzadko pojawiających się gatunków odnotowano w listopadzie lodowca *Gavia immer* koło wsi Kuźnica (obs. A. Kośmicki) i alczyka *Alle alle* w ujściu Wisły Śmiałej w grudniu (obs. P. Rydzkowski) (tab. 1). Na uwagę zasługuje też ponowna obserwacja dwóch osobników wykazujących cechy mieszańców między bernikłą kanadyjską *Branta canadensis* i gęgawą *Anser anser*, które wiosną, podobnie jak w ubiegłym roku (Meissner et al. 2008), przebywały razem z gęgawami na składowisku popiołów koło ujścia rzeki Redy (obs. M. Goc). Warto nadmienić, że w roku 2004 w okolicach ujścia rzeki Redy miał miejsce mieszany lęg hybryda bernikli kanadyjskiej z gęgawą (Półtorak & Sikora 2007).

Wyniki liczenia mew w styczniu 2008 przedstawiono w tabeli 3. W porównaniu do poprzednich sezonów wyraźnie liczniej pojawiły się śmieszki *Larus ridibundus* i mewy srebrzyste *L. argentatus*. Śmieszka jest gatunkiem dość wrażliwym na spadki temperatury i podczas mroźnych zim ptaki

Rys. 1. Maksymalne jesienne liczebności perkoza dwuczubego *Podiceps cristatus* w kolejnych sezonach w zachodniej części Zatoki Gdańskiej

Fig. 1. Maximum autumn numbers of the Great Crested Grebe in consecutive years on the western part of Bay of the Gdańsk

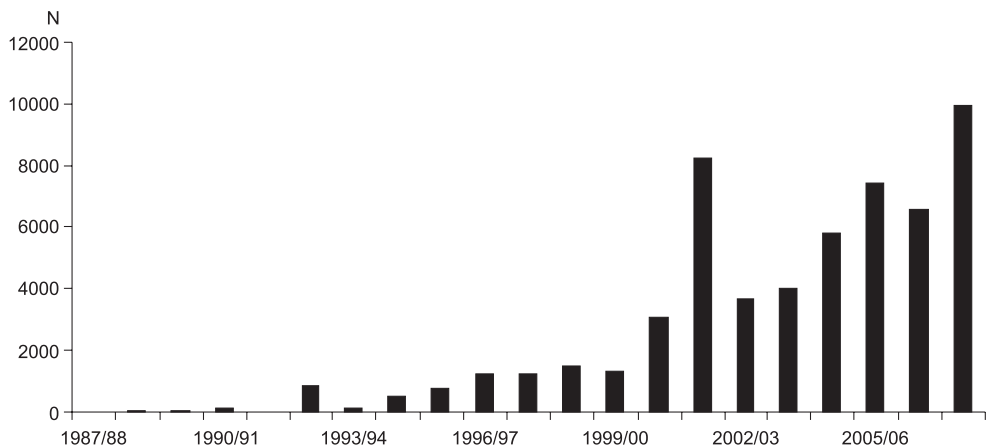

Rys. 2. Maksymalne jesienne liczebności tysi *Fulica atra* w kolejnych sezonach w zachodniej części Zatoki Gdańskiej

Fig. 2. Maximum autumn numbers of the Coot in consecutive years on the western part of the Bay of Gdańsk

te przemieszczają się w rejony bardziej dogodnie do przezimowania (Glutz v. Blotzheim & Bauer 1982, Briesemeister & Seelig 1984, Meissner & Nitecki 1989), wyższa jej liczebność może więc wynikać z bardzo łagodnego przebiegu zimy. Na wysypiskach śmieci liczebność mew, w tym dominującej w tych miejscach mewy srebrzystej, była wyjątkowo niska, natomiast na wybrzeżu badanego akwenu gatunek ten był o około 3–4 tys. liczniejszy niż w trzech ostatnich sezonach (Meissner & Rydzkowski 2006, 2007, Meissner et al. 2008). Największe koncentracje mew srebrzystych zanotowano w porcie rybackim w Helu (5276 os. – obs. S. Bzoma) i w ujściu przekopu Wisły (1108 os., obs. C. Wójcik). W stadach dużych mew z pewnością przebywały nieliczne mewy białogłowe *Larus cachinans*, jednak z powodu trudności z odróżnianiem tych gatunków w dużych stadach nie były one notowane oddzielnie. Zimą udział mewy białogłowej nad Zatoką Gdańską nie przekracza zwykle 1% (Meissner & Rydzkowski 2006, Meissner & Bettleja 2007).

W styczniu na całym terenie objętym liczeniem zanotowano 17 bielików *Haliaeetus albicilla*, a w lutym w ujściu przekopu Wisły przebywał jeden biegus morski *Calidris maritima* (obs. J. Typiak).

Rys. 3. Maksymalne zimowe liczebności kormorana *Phalacrocorax carbo* w zachodniej części Zatoki Gdańskiej

Fig. 3. Maximum winter numbers of the Cormorant in consecutive years on the western part of the Bay of Gdańsk

Tabela 2. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od września 2007 do kwietnia 2008
Table 2. Numbers of waterfowl on the Bay of Gdańsk from September 2007 till April 2008. (1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	15.–17. 09.07	13.–15. 10.07	17.–18. 11.07	15.–17. 12.07	12.–14. 01.08	15.–17. 02.08	15.–17. 03.08	12.–13. 04.08
<i>Ardea cinerea</i>	39	53	93	34	91	194	24	135
<i>Cygnus olor</i>	786	549	1709	1834	5051	3824	781	983
<i>Cygnus columbianus</i>		12	14	1				
<i>Cygnus cygnus</i>		10	97	134	192	2	41	
<i>Anser fabalis</i>		1					155	1
<i>Anser albifrons</i>		105	3	41				24
<i>Anser anser</i>	49	2	2	2	67	25	73	20
<i>Branta canadensis</i>						2		
<i>Branta canadensis</i> × × <i>Anser anser</i>							2	
<i>Branta leucopsis</i>		72					6	
<i>Branta bernicla</i>		7						
<i>Tadorna tadorna</i>						5	60	67
<i>Netta rufina</i>						1		1
<i>Anas penelope</i>	570	1640	345	41	42	44	102	278
<i>Anas strepera</i>	7		4	14	2		8	18
<i>Anas crecca</i>	67	15	8	6	3	7	28	249
<i>Anas platyrhynchos</i>	787	2189	4419	5389	4813	1874	1030	298
<i>Anas acuta</i>	6	4				3	1	25
<i>Anas querquedula</i>	7							34
<i>Anas clypeata</i>	51	4	1				5	74
<i>Aythya ferina</i>	136	13	49	293	183	86	15	710
<i>Aythya fuligula</i>	743	13737	7565	23338	22049	8410	8814	12647
<i>Aythya marila</i>		2	296	3925	12326	42	24	1704
<i>Somateria mollissima</i>	60	14	11	440	36	193	239	9
<i>Clangula hyemalis</i>	5	165	4519	7053	6541	7172	11017	4901
<i>Melanitta nigra</i>	3	77	65	3609	731	477	878	308
<i>Melanitta fusca</i>	7	10	73	3575	1053	269	2292	304
<i>Bucephala clangula</i>	201	814	5440	6307	5766	4884	1579	485
<i>Mergus albellus</i>		4	15	138	1383	450	17	5
<i>Mergus serrator</i>	1	26	459	723	458	500	237	180
<i>Mergus merganser</i>	185	290	585	4883	6872	3857	85	20
<i>Gavia immer</i>			1					
<i>Gavia stellata</i>		2	1	14				
<i>Gavia arctica</i>			5	7			1	4
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	11	10					1	49
<i>Podiceps cristatus</i>	773	4681	2727	1308	1010	529	874	238
<i>Podiceps grisegena</i>	1							
<i>Podiceps auritus</i>	1	37	125	32	10	5	39	23

<i>Phalacrocorax carbo</i>	4845	11645	7830	9178	9949	5862	2165	2654
<i>Fulica atra</i>	4827	2999	4951	6441	4330	5126	2931	668
<i>Gallinula chloropus</i>		1	1			2		
<i>Alle alle</i>				1				
<i>Alca torda</i>			1			1	2	
Razem (2)	14129	39137	41321	78727	82867	43652	33502	26981

Tabela 3. Liczebność poszczególnych gatunków mew stwierdzonych w styczniu 2008 nad Zatoką Gdańską i na trzech wyspiskach śmieci położonych w pobliżu wybrzeża

Table 3. Numbers of particular gull species recorded in January 2008 on the Bay of Gdańsk and on three rubbish dumps situated near the coast. (1) – species, (2) – rubbish dumps, (3) – total

Gatunek (1)	Zatoka Gdańska	Składowiska śmieci (2)			Razem (3)
		Łężyce	Szadółki	Swarzewo	
<i>Larus argentatus</i> ¹	13976	1100	4650	200	19926
<i>Larus marinus</i>	633		90	4	727
<i>Larus canus</i>	2738	30	12		2780
<i>Larus ridibundus</i>	4886	4	6		4896
Razem (3)	22233	1134	4758	204	28329

¹ łącznie z *Larus cachinnans*

Na poszczególnych odcinkach ptaki liczyli: G. Bela, S. Bzoma, M. Goc, A. Gustowska, D. Jakubas, A. Janczyszyn, M. Koss, A. Kośmicki, E. Kurach, W. Meissner, A. Niemczyk, L. Pilacka, H. Polańska, M. Remisiewicz, P. Rydzkowski, M. Ściborski, J. Typiak, C. Wójcik, P. Zięćik. Wszystkim Im serdecznie dziękujemy. Badania były dofinansowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Praca Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING nr 140.

Summary: Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk in the span May 2007–April 2008. The winter 2007/2008 was mild and hence the water reservoir studied was not frozen except for its shallowest parts in mid-January. In the summer – like in the previous season – the most abundant species were the Cormorant *Phalacrocorax carbo*, Mute Swan *Cygnus olor* and Mallard *Anas platyrhynchos*. The numbers of the Great Crested Grebe *Podiceps cristatus* recorded in the autumn were the highest since 1995, whereas the abundance of Coots *Fulica atra* was 6–8 times lower than in the three preceding seasons. The following bird species were very numerous on the Bay of Gdańsk in the winter: the Cormorant, Tufted Duck *Aythya fuligula*, Scaup *A. marila* and Smew *Mergus albellus*. Of gulls, the Black-headed Gull *Larus ridibundus* and Herring Gull *L. argentatus* occurred more abundantly than in the previous seasons.

Literatura

- Briesemeister E., Seelig K.J. 1984. Zum Auftreten von Lach- (*Larus ridibundus*), Sturm- (*Larus canus*) und Silbermöwe (*Larus argentatus*) im Mittelbegebiet während des Winterhalbjahres. Orn. Jber. Mus. Hein. 8–9: 17–23.
- Glutz von Blotzheim U.N., Bauer K.M. 1982. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 8. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- Meissner W., Betleja J. 2007. Skład gatunkowy, liczebność i struktura wiekowa mew *Laridae* zimujących na składowiskach odpadów komunalnych w Polsce. Not. Orn. 48: 11–27.
- Meissner W., Koss M., Bzoma S. 2008. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie maj 2006–kwiecień 2007. Not. Orn. 49: 60–64.
- Meissner W., Koziróg L., Kisicka I. 2000. Zimowanie ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w sezonach 1997/1998 i 1998/1999. Not. Orn. 41: 92–97.

- Meissner W., Nitecki C. 1989. The species composition and age structure of gulls wintering in Władysławowo. *Seevögel* 10: 10–16.
- Meissner W., Rydzkowski P. 2006. Zimowanie ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w sezonie 2004/2005. *Not. Orn.* 47: 60–63.
- Meissner W., Rydzkowski P. 2007. Zimowanie ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w sezonie 2005/2006. *Not. Orn.* 48: 142–146.
- Póltorak W., Sikora A. 2007. Bernikla kanadyjska *Branta canadensis*. W: Sikora A., Rohde Z., Grodzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). *Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985–2004*, s. 528. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.

Włodzimierz Meissner, Jakub Typiak, Andrzej Kośmicki

Pracownia Ekofizjologii Ptaków, Katedra Ekologii i Zoologii Kregowców UG
Legionów 9, 80-441 Gdańsk
w.meissner@univ.gda.pl

Szymon Bzoma

Zakład Zasobów Rybackich, Morski Instytut Rybacki w Gdyni
Kołłątaja 1, 81-332 Gdynia

Konferencja British Ornithologists' Union: Lowland farmland birds III: Delivering solutions in an uncertain world. Leicester, Wielka Brytania, 31.03–02.04.2009

Jak co roku Brytyjska Unia Ornitologów (BOU) zorganizowała konferencję poświęconą ważnym zagadnieniom ornitologii. Po raz trzeci konferencja dotyczyła ptaków krajobrazu rolniczego. Była ona kontynuacją tematu rozpoczętego na konferencji w roku 1999. Okazało się wtedy, że wiedza o wielu gatunkach jest na tyle mała, że nie bardzo można wytłumaczyć ich szybkie zanikanie z brytyjskiego krajobrazu. Postawiono wówczas wiele pytań, na które odpowiedź miała przyjść po pięciu latach. Kolejna konferencja (w roku 2004) była, więc niejako próbą odpowiedzi na wiele postawionych wcześniej pytań (Tryjanowski 2004). Tegoroczna konferencja była kompleksowym przeglądem badań oraz eksperymentalnych programów ochrony z zastosowaniem wcześniej proponowanych narzędzi i rozwiązań. Przewieziono wyniki z Wielkiej Brytanii i innych części Europy (Francji, Szwajcarii, Niemiec, Węgier, Finlandii). Niestety zabrakło bardziej szczegółowych prelekcji z krajów Europy Środkowej i Wschodniej, w tym również z Polski. Jest to o tyle istotne, iż w krajach tych od kilku lat zauważa się stopniowy spadek liczebności pospolitych ptaków lęgowych krajobrazu rolniczego (Chylarecki et al. 2006, 2007).

Konferencja rozpoczęła się we wtorek wieczorem, 31.03 wystąpieniem Dicka Potts'a o długoterminowych badaniach nad kuropatwami w hrabstwie Sussex. Potts na przykładzie kuropatwy pokazał jak przebiegała historia wielu pospolitych gatunków ptaków krajobrazu rolniczego w Zachodniej Europie. Klarownie przedstawił, jaki wpływ miał człowiek i jego działalność na populacje dziko żyjących ptaków; co jest główną przyczyną spadku liczebności kuropatwy oraz innych gatunków. Przedstawił także sposoby aktywnej ochrony gatunku: zapewnianie odpowiedniej bazy pokarmowej oraz aktywnej ochrony miejsc rozrodu i odpoczynku dziko żyjących ptaków. Role te spełniają w dużej mierze nieużytki porolne (ang. set-aside). Podkreślił również znaczącą rolę dużych drapieżników takich jak wilk, orzeł przedni, ryś w utrzymaniu równowagi ekologicznej. Co istotne, chroniąc gatunki takie jak kuropatwa pośrednio przyczyniamy się do poprawy stanu populacji także innych gatunków np. skowronka, trznadla, potrzuszcza. Zaskakujące było, jak wysokie koszty finansowe ponosi się teraz w Zachodniej Europie by ocalić od wyginienia, ciągle u nas pospolite, gatunki ptaków.